

**Voortgangsrapportage Aanpak Ring Zuid
Mei – augustus 2019**

A. Stand van zaken werkzaamheden

In de afgelopen periode zijn belangrijke tussenmijlpalen behaald. In een zesweekse stremming van de zuidbaan van de zuidelijke ringweg is de noordelijke damwand voor de bouwkuip van de verdiepte ligging aangebracht. De Helperzoomtunnel is op zijn plaats geschoven.

Stand van zaken uitvoering Plan van Aanpak Hertogh

De aanbevelingen van de commissie Hertogh betreffen:

1. Slagvaardige organisatie en overlegstructuur
2. Houding en gedrag
3. Herstart inhoudelijke werkzaamheden
4. Alliantie voortzetten
5. Planning
6. Financiën
7. Plan maken en vastleggen van de resultaten

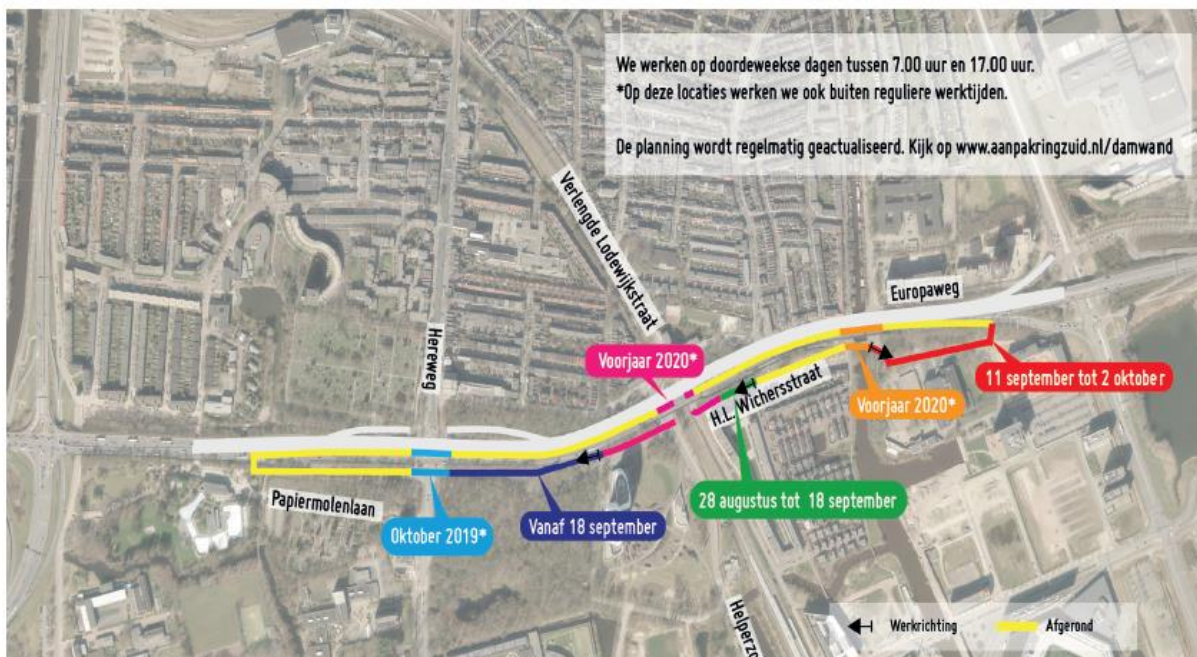
Plan van aanpak	
1. Slagvaardige organisatie en overlegstructuur	
a. Invoeren nieuwe organisatiestructuur volgens rapportage team 1	<i>Implementatie loopt</i>
b. Bekijken of er wijzigingen in eerder gemaakte afspraken nodig zijn vanuit a.	<i>Uitgevoerd, er zijn geen contractwijzigingen nodig (m.u.v. alliantiedeel)</i>
c. Besluitvorming over frequentie en opzet Top ARZ-CHP	<i>Uitgevoerd</i>
2. Houding en gedrag	
a. Organiseren PSU1 (incl. voorbereiding situaties) en PSU2	<i>Uitgevoerd</i>
b. Waardeer en wees kritisch op collega's; bezie bemensing	<i>Loopt. Beelden worden over en weer met elkaar gedeeld; doorlopend proces</i>
c. Plan van aanpak voor gezamenlijk aspect waarop men wil excelleren: 'Draagvlak en begrip van stakeholders'	<i>Uitgevoerd, er is een plan van aanpak opgesteld voor zomerstremming en Helperzoomtunnel. Deze aanpak wordt gecontinueerd.</i>
3. Herstart inhoudelijke werkzaamheden: 'Goed is goed genoeg'	
a. Auditeer PMS van CHP	<i>Uitgevoerd</i>
b. Auditeer SCB door ARZ	<i>Audit is uitgevoerd, afronding in oktober</i>
c. Werkafspraken team 3 bekrachtigen; invoeren	<i>Uitgevoerd, DDO-afspraken</i>
d. Concreetheid raakvlakbeheersing afstemmen, vaststellen	<i>Uitgevoerd, DDO-afspraken</i>
e. Bepalen welke civiele constructies toevoegen aan geografisch georiënteerde pakketten met HWN en OWN	<i>Uitgevoerd, DDO-afspraken</i>
4. Alliantie voortzetten	
a. Besluitvorming en invoeren nieuwe structuur AMT en AD	<i>Uitgevoerd, contractaanpassingen moeten nog doorgevoerd worden in Alliantie</i>

b. Besluitvorming en invoeren gezamenlijke 'risico-challenge'	<i>loopt Al 2 challenges gehouden, wordt gecontinueerd</i>
5. Planning	
a. Opstellen en overeenkomen stabiele planning; besluitvorming; invoeren	<i>Uitgevoerd, nu weer going concern</i>
6. Financiën	
a. Lange termijn: opstarten procesafspraken, waaronder aanstelling team	<i>Opgestart, proces loopt</i>
b. Korte termijn: uitwerken voorstellen; besluitvorming	<i>loopt</i>
7. Plan en vastleggen resultaten	
a. Monitoren Plan van Aanpak	<i>Proces loopt</i>
b. Helperzoomtunnel als pilot en eerste special	<i>Uitgevoerd, evaluatie september</i>
c. Zomers VDL als tweede special	<i>Uitgevoerd, evaluatie september</i>
d. Faciliteren en coachen van proces	<i>Proces loopt</i>

De aanbevelingen van de commissie Hertogh zijn op 28 maart jl. gepresenteerd. Een belangrijk deel van de aanbevelingen is inmiddels geïmplementeerd in de CHP en ARZ organisatie, zoals blijkt uit de tabel. De resultaten tot nog toe zijn positief en het is zaak om het te verinnerlijken in het reguliere proces. In de wetenschap dat veranderingsprocessen taai zijn zal dit continu aandacht blijven vragen van beide organisaties. Zo is de overleg- en de besluitvormingsstructuur aangepast en zijn de escalatiemechanismen duidelijk. Deze zijn in beide organisaties geïmplementeerd. Het projectenoverleg is het kloppende hart van de samenwerking waar eerstelijns besluitvorming plaatsvindt van waaruit sturing van beide projectorganisaties plaatsvindt. Als het projectenoverleg er niet uit komt, wordt geëscaleerd naar het projectdirectie overleg. Als beide projectdirecteuren er niet uit komen kunnen zij escaleren naar het zogenaamde directieoverleg. Dat heeft goed gewerkt bij de voorbeeldprojecten Helperzoomtunnel en Verdiepte ligging. Door de inhoud op directieniveau los te koppelen van de financiën ontstond ruimte om oplossingen te vinden en voortgang te maken.

Er is voortvarend verder gewerkt aan de in het Plan van Aanpak genoemde voorbeeldprojecten Helperzoomtunnel en Verdiepte ligging. Met als resultaat dat de Helperzoomtunnel begin augustus succesvol is ingeschoven en het intrillen van de damwandplanken (die de bouwkuip vormen voor de verdiepte ligging) medio juli is gestart. De stand van zaken van beide projectonderdelen is ook gepresenteerd tijdens de bijeenkomst voor raads- en statenleden op 6 juni 2019. Inmiddels is de noordzijde van de damwand ingetrild en wordt gewerkt aan het intrillen van de zuidzijde van het traject, zie onderstaande planning. Wekelijks wordt deze planning geactualiseerd. De meest actuele planning is te vinden op de website www.aanpakringzuid.nl.

Beide organisaties hebben aangegeven te willen excelleren op het gebied van draagvlak en begrip van stakeholders. Door open en transparant te communiceren, ook over problemen en risico's. Bij alle werkzaamheden die worden voorbereid en uitgevoerd wordt proactief, open en eerlijk gecommuniceerd. Een belangrijk voorbeeld hiervan is het omgevingsmanagement en communicatie bij de voorbereiding en uitvoering van het intrillen van de damwandplanken en het instellen van een schadefonds gefinancierd uit het alliantiefonds en een schadeloket. De wekelijkse rapportages over de gemeten geluidsniveaus en trillingen bij het aanbrengen van het eerste deel van de damwand voor de bouwkuip van de verdiepte ligging hebben bijgedragen aan een transparante in- en externe communicatie.

Afbeelding: Planning damwanden d.d. 13 september 2019

Planning

Met de presentatie van het Plan van Aanpak is de planning voor 2019 en een doorkijk naar 2024 beschikbaar gekomen. Inmiddels is de planning V13 door de opdrachtgever geaccepteerd. De planning is tevens gepresenteerd tijdens de bijeenkomst voor raads- en statenleden op 6 juni 2019.

Financiën

In het Plan van Aanpak van de commissie Hertogh is ten aanzien van de financiële situatie op de langere termijn de procesafspraken gemaakt om hier voor het eind van 2019 tot een totaaloplossing te komen. De gesprekken hierover zijn buiten het project geplaatst en worden momenteel gevoerd door vertegenwoordigers uit de top van de moederorganisaties.

Werkzaamheden afgelopen zomer: Verdiepte Ligging en Helperzoomtunnel

Voor Helperzoomtunnel en Verdiepte Ligging is het afgelopen half jaar heel hard gewerkt. De voorbereiding vergden de nodige inspanningen en flexibiliteit door bijvoorbeeld kortere toets termijnen af te spreken. De uitvoeringsvoorbereiding, logistiek, geluid en trillingen hebben de nodige aandacht gehad in de voorbereiding.

De impact van deze werkzaamheden op de omgeving was fors en blijft dat tegelijkertijd de komende tijd ook. Het intrillen van de overige damwandplanken gaat de komende tijd door. Eind dit jaar zitten de meeste damwandplanken op hun plek. Enkele uitzonderingen: in het voorjaar van 2020 moeten er in ieder geval nog planken ter hoogte van het Oude Winschoterdiep, Esperantokruising en dwarswanden voor de compartiment worden geplaatst.

CHP en ARZ hebben hun uiterste best gedaan de omgeving voor te bereiden op de werkzaamheden. Mede door die zorgvuldige voorbereiding met veel informatiebijeenkomsten, de verschillende regelingen, het loket Damwand en de intensieve communicatie zijn de werkzaamheden goed verlopen. Ondanks de hinder die het voor omwonenden oplevert, kijken we tevreden terug op hoe deze zomerperiode is verlopen. Een uitgebreide evaluatie wordt momenteel uitgevoerd.

Sluiting Kempkensberg

Tegelijk met het einde van de zomerstremming is de Kempkensberg definitief dichtgegaan. Deze autoverbinding tussen de Hereweg en de Helperzoom is vervallen vanwege de aanleg van de bouwkuip van de verdiepte ligging. Als alternatief heeft de Waterloolaan, aan de andere kant van de ring, tweerichtingsverkeer gekregen. Vooral voor het verkeer vanaf de Hereweg richting het gebouw van DUO/Belastingdienst en richting de woningen bij de Engelse Kamp, was er een alternatieve route nodig. Samen met bewoners van de Herewegbuurt is verkend over hoe dit zo veilig mogelijk kan en hoe sluipverkeer in andere straten kan worden voorkomen.

Door het invoeren van tweerichtingsverkeer is het autoverkeer op de Waterloolaan toegenomen. De huidige drukte is tijdelijk, omdat de Esperantokruising op termijn definitief dicht gaat. Nadat de spoorwegovergang dicht is, kan het autoverkeer gebruik maken van de Helperzoomtunnel. De nieuwe inrichting van de Waterloolaan en de rest van de Herewegbuurt is voor sommige verkeersdeelnemers nog even wennen. ARZ en CHP monitoren de situatie. Ook zal een evaluatie plaatvinden met het wijkcomité Herewegbuurt.

Tijd, geld, risico's

De positieve invloed van de afspraken uit het plan van aanpak Hertogh hebben nog niet geleid tot een ander beeld aangaande tijd, geld, risico's en kwaliteit van het project. Het beeld is ten opzichte van T1 2019 nagenoeg ongewijzigd.

De oorspronkelijke bestuurlijke, MIRT en contractuele mijlpalen zijn niet haalbaar. De geaccepteerde planning van opdrachtnemer bevestigt de eerder afgegeven 36 maanden vertraging. Er is nog geen zicht op de effecten van risico's op de planning. Opdrachtnemer heeft aangegeven dit najaar een uitspraak te kunnen doen over de haalbaarheid van de mijlpalen zoals nu afgegeven. Het aanbrenge van de noordelijke damwand van de verdiepte ligging in de zomerstremming 2019 is belangrijk om de vertraging te beperken tot 36 maanden. De damwanden zijn zo ontworpen dat onafhankelijk van de ontwerpkeuze van de bouwkuip deze zullen voldoen. Een gezamenlijk team van specialisten heeft geadviseerd een ontwerp te hanteren waarbij een deel van de bouwkuip met onderwaterbeton wordt uitgevoerd. De opdrachtnemer heeft aangegeven het ontwerp uit te werken met deels onderwaterbeton en deels bemaling.

De bouw van de bouwkuip van de verdiepte ligging wordt de komende periode zorgvuldig nader voorbereid. Zo worden nog bemalingsproeven gedaan om exact te kunnen bepalen waar onderwaterbeton en waar bemaling veilig kan worden toegepast. Mede op basis hiervan wordt de definitieve vormgeving van de bouwkuip bepaald. Hierover is in het najaar meer bekend. Daarom kan er nog geen betrouwbare verwachting op de eindmijlpaal afgegeven worden door de projectorganisatie.

Verkeershinder

Met Groningen Bereikbaar is teruggeblikt op de zomerperiode. De verkeershinder was conform verwachting en over het geheel genomen acceptabel te noemen. Omleidingsroutes zijn goed gebruikt, het doseerlicht op het Emmaviaduct heeft goed gewerkt en gezorgd dat het openbaar vervoer weinig vertraging had op de Stationsweg. Incidenteel was er wel grotere hinder, zoals bij enkele ongevallen en bij de verzakking op de Ring bij de Noordzeebrug.

In de bijlage treft u de actuele stand van zaken werkzaamheden.

Nb. in mei jl. is door de Projectdirecteur Ton Swanenberg aangegeven dat hij na 5,5 jaar de projectorganisatie najaar 2019 zal verlaten. Per 1 oktober is Joost van de Beek projectdirecteur.

B. Financiën

Binnen Rijkswaterstaat is het de gewoonte dat de ramingen door de projectorganisatie van het project worden opgesteld. Voorafgaand aan belangrijke besluitmomenten wordt een uitgebreide toets door ervaren ramingsdeskundigen uitgevoerd. Na vaststelling van de raming wordt de financiële prognose periodiek geactualiseerd naar een actuele prognose eindstand. Het is van belang dat men zich realiseert het een onderbouwde inschatting is van de eindkosten van het project. Voor de opdrachtgevers is het uitgangspunt is dat de aannemer verantwoordelijk is voor de financiële gevolgen van de extra tijd die CHP nodig heeft gehad voor de uitwerking van het ontwerp en de uitloop van de werkzaamheden. In het Plan van Aanpak van de commissie Hertogh is ten aanzien van de financiële situatie op de langere termijn de procesafpraak gemaakt om hierover voor het eind van 2019 tot een totaaloplossing te komen.

Stand van zaken financiën

		Raming gunning (april 2016)		Raming herijking (najaar 2017)	Prognose vorige rapportage, T1-2019		Prognose T2- Actueel per 1 sept 2019
Budget uitvoeringskosten	3)	639	1)	629,1	650,4	4)	664,8
Prognose eindstand uitvoeringskosten		549,9		610,2	632,6		637,0
Engineering- en bouwkosten ON		388	1)	403	427,4		431,5
Alliantie aandeel CHP				15,1	15,1		15,1
Alliantie aandeel ARZ				36,6	36,6	2)	36,3
Engineering- en bouwkosten OG		5,1		5,3	5,1		5,2
Vastgoedkosten		16		14,6	14,5		14,5
Bijkomende kosten		45,5		40,3	41,6		45,5
Mobiliteitskosten		14		14	16,1		16,1
Onvoorzien		81,3		81,3	76,2	2)	72,7
		549,9		610,2	632,6		637,0
1) Tussen moment van gunning en herijking is een aanpassing gedaan op de verwerking van het btw-voordeel. Zowel budget als kosten zijn verlaagd. Financieel heeft dit verder geen gevolgen.							
2) Een deel van de risico's wordt samen met CHP beheerst via het alliantiefonds. Ons aandeel in dit fonds geldt dus ook als onvoorzien. Het onvoorzien is t.o.v. herijking afgenomen doordat een aantal risico's is opgetreden, leidend tot een verschuiving van onvoorzien naar de kosten.							
3) Zoals in de eerste rapportage is toegelicht, zijn alleen de ontwikkelingen in het budget 'Uitvoeringskosten' relevant voor de financiële risico's van de provincie Groningen.							
4) T1-2019 excl. indexatie. T2-2019 incl. indexatie, zie onderstaande toelichting.							

Ontwikkeling uitvoeringskosten

Toelichting ontwikkeling budget uitvoeringskosten:

- Het actueel budget is gestegen naar € 664,8 mln. De indexering van het uitvoeringsbudget bedraagt € 10,0 mln. De garantstelling voor de extra kosten brandwerendheid beton, € 4,4 mln voor het uitvoeringsbudget, is eveneens verwerkt.

Toelichting ontwikkeling prognose eindstand uitvoeringskosten:

- De prognose eindstand neemt toe met € 4,4 mln, als gevolg van het verwerken van de kosten voor brandwerendheid beton. De stijging van de bijkomende kosten met € 4,0 mln heeft vooral als oorzaak dat de verwachte tegenvallers voor kabels en leidingen niet langer via het onvoorzien zijn verwerkt, maar door de toegenomen zekerheid van

overschrijding in de kosten van kabels en leidingen zijn verwerkt. Het onvoorzien is hierdoor afgenomen.

Als gevolg van de budgetindexering 2019 is de budgetruimte (verschil tussen projectbudget en de prognose eindstand) toegenomen naar € 27,8 mln.

Ontwikkeling omvang onvoorzien

Het onvoorzien is afgenomen door de bovengenoemde verschuiving van kosten kabels en leidingen. Vooralsnog is de conclusie: de prognose eindstand inclusief risicoreserveringen past nog steeds binnen het beschikbare budget, maar we zijn alert op de ontwikkeling van het risicodossier. Gunstig voor het risicodossier is dat de planning voor de damwanden en de Helperzoomtunnel gehaald zijn.

In het Plan van Aanpak van de commissie Hertogh is de planning opgenomen voor de oplossing die de financiële angel moet wegnemen. Eind 2019 dient er een oplossing uitgewerkt zijn door beide partijen, waarna in het 1e kwartaal van 2020 dit vastgelegd kan worden.

C. Communicatie omgeving

Zoals de commissie Hertogh in het Plan van Aanpak stelde, de aanpak van de zuidelijke ringweg is qua impact op de omgeving in alle projecten die landelijk spelen één van de buitencategorie. Midden in de stad Groningen, op steenworp van de Martinitoren, liggen de bouwplaatsen direct naast woonwijken, vlakbij monumentaal groen en hebben vele automobilisten en fietsers dagelijks hinder van de bouwwerkzaamheden. Het verlies aan draagvlak bij de bewoners, politici en andere belanghebbenden ligt op de loer. Daarom hebben ARZ en CHP draagvlak en begrip van belanghebbenden als thema gekozen waarop zij willen excelleren.

Doelstelling van zowel ARZ als CHP is om een duurzame relatie met de directe omgeving en wederzijds vertrouwen tussen Aanpak Ring Zuid en stakeholders op te bouwen en te onderhouden. Dit doen zij bijvoorbeeld door:

- Managen van verwachtingen: tijdig correcte en relevante informatie geven aan de omgeving over hinder/overlast (impact) en voortgang.
- Luisteren en in gesprek gaan: benaderbaar zijn en open staan voor, reageren op en in gesprek gaan over vragen, klachten en wensen uit omgeving.
- Ervaringen delen: een podium bieden voor het delen van ervaringen.

Ontwikkelingen mei- heden

De afgelopen maanden lag de nadruk op de voorbereiding en uitvoering van de zomerwerkzaamheden. Met name is er veel tijd en aandacht gestoken in het voorbereiden en begeleiden van het intrillen van de damwanden. Er zijn veel informatiebijeenkomsten georganiseerd, er is een apart damwandenloket actief en er wordt snel gereageerd op informatieverzoeken, klachten en meldingen over hinder en schades. Via wekelijkse rapportages wordt verantwoording afgelegd aan de omgeving en bestuurders wat er de afgelopen week heeft plaatsgevonden. De wekelijkse rapportages over de gemeten geluidsniveaus en trillingen bij het aanbrengen van het damwand dragen bij aan een transparante in- en externe communicatie.

De communicatiekalender in bijlage C geeft een overzicht van de communicatie-activiteiten over de afgelopen maanden, en een korte vooruitblik op de komende periode.

D. Overige aandachtspunten

Spoorzone

De provincie Groningen is samen met de gemeente Groningen opdrachtgever voor het project Groningen Spoorzone. De werkzaamheden aan het spoor hebben raakvlakken met de Aanpak Ring Zuid, met name als het gaat om de spoorwegovergang Esperantokruising, de kruising van de Ring Zuid met het spoor en de Helperzoomtunnel. Onder regie van Groningen Bereikbaar stemmen Groningen Spoorzone en de Aanpak Ring Zuid hun werkzaamheden af. Van belang is dat de Helperzoomtunnel op tijd klaar is, omdat dit nodig is om 2020 een vierde spoor te kunnen aanleggen en het nieuwe opstel terrein bij de Vork in gebruik te kunnen nemen. Daarom zijn wij blij dat het inschuiven van de Helperzoomtunnel in de zomer van 2019 gelukt is. Er vindt voortdurende afstemming plaats met andere werkzaamheden in en rond Groningen die invloed kunnen hebben op de verkeershinder.

Bijlage bij A. Ontwikkeling werkzaamheden sinds gunning

Correspondentie aan uw raad sinds gunning project:

4 september 2019	Beantwoording vragen ex art. 38 RvO PvdD, SP en D66 over ombouw van de Zuidelijke Ringweg
22 mei 2019	Voortgang Aanpak Ring Zuid januari – april 2019
24 april 2019	Beantwoording vragen ex art. 38 RvO PVV over overlast Van Eedenstraat
27 maart 2019	Plan van aanpak commissie Hertogh inzake zuidelijke ringweg
12 februari 2019	Voortgang Aanpak Ring Zuid september- december 2018
29 januari 2019	Beantwoording vragen ex art. 38 RvO SP over het rapport commissie Hertogh Zuidelijke ringweg en andere ARZ-kwestie
8 januari 2019	Beantwoording vragen ex art. 38 RVO PvdD en 100% Groningen over bomenkap Noord-Willemskanaal.
20 december 2018	Advies Commissie Hertogh inzake zuidelijke ringweg
21 november 2018	Beantwoording vragen ex art. 41 RvO SP, Stad en Ommeland, 100% Groningen over stand van zaken Aanpak Ring Zuid
13 november 2018	Toelichting op voortgang Aanpak Ring Zuid
18 september 2018	Voortgang Aanpak Ring Zuid
5 september 2018	Beantwoording schriftelijke vragen ex art. 41 RvO Partij voor de Dieren over groenaantasting Ring Zuid
25 juli 2018	Rapport werkgelegenheidseffecten Ring Zuid
18 juli 2018	Stand van zaken zomerstemming
21 juni 2018	Stand van zaken Aanpak Ring Zuid
6 juni 2018	Beantwoording raadsvragen 100% Groningen en PvdD over afblazen Helperzoomtunnel
3 april 2018	Stand van zaken aanpak zuidelijke ringweg
8 november 2017	Herijkingsmoment Aanpak Ring Zuid
19 september 2017	Beantwoording motie diffractiegoten of geluidsgoten
6 september 2017	Beantwoording raadsvragen over Rijkswaterstaatonderzoek tunnel zuidelijke ringweg
24 mei 2017	Beantwoording raadsvragen 100% Groningen over veiligheid
9 mei 2017	Kredietaanvraag Fietstunnel Papiermolen
29 maart 2017	Wijziging Ontwerp-Tracébesluit Zuidelijke Ringweg Groningen
7 februari 2017	Overzicht moties Aanpak Ring Zuid
18 januari 2017	Vaststelling Bomen Effect Analyse Aanpak Ring Zuid
21 december 2016	Beantwoording raadsvragen 100% Groningen over verkeersproblemen Helpman
2 november 2016	Beantwoording vragen ex artikel 41 RvO PvdA over ontruiming noordzijde H. L. Wichersstraat
26 oktober 2016	Stand van zaken Aanpak Ring Zuid
29 juni 2016	Beantwoording raadsvragen SP en PvdA over aanbesteding zuidelijke ringweg en kansen voor de werkgelegenheid
22 juni 2016	Bespreekpunten fracties ChristenUnie, CDA, Stadspartij en SP inzake Aanpak Ring Zuid

Nb. zie ook raadsinformatiesysteem voor dossier Aanpak Ring Zuid (<https://groningen.raadsinformatie.nl/dossiers/15294>) of de website van de projectorganisatie: <https://www.aanpakringzuid.nl/bibliotheek/brieven-bw-en-gs>.

Actuele stand van zaken werkzaamheden

Werkzaamheden die in de vorige rapportage als uitgevoerd zijn gemeld, zijn in dit actuele overzicht weggelaten.

Werkzaamheid	Stand van zaken
Voorbereiding/organisatie	
Herziening fasering en planning	Uitgevoerd. Met het Plan van Aanpak Hertogh is een concrete planning voor 2019 opgeleverd, met een doorkijk tot en met 2024
Uitwerken ontwerpen	Gaande, continue activiteit gedurende looptijd project
Vorbereiden en uitvragen benodigde vergunningaanvragen	Gaande, continue activiteit gedurende looptijd project
Deelgebied west (Hoogkerk tot en met Vrijheidsplein)	
Langdurige renovatiewerkzaamheden viaduct Vrijheidsplein	Uitgevoerd
Voorbelasting nieuwe op/afrit Laan Corpus den Hoorn	In uitvoering
Vicnet Kabel aanleggen	In uitvoering
Deelgebied Julianaplein	
Aanleg tijdelijk viaduct Brailleweg	Uitgevoerd en in gebruik genomen.
Sloop oude viaduct Brailleweg	Uitgevoerd
Tijdelijk Julianaplein	Aanleg start medio 2020; in gebruik van begin 2022 tot zomer 2023.
Aanleg Paviljoentuin (met in het project toe te passen materialen en groen)	Uitgevoerd
Vervangen vlemuisschermen Zuiderbegraafplaats	Uitgevoerd
Bescherming woningen tegen verkeerslawaaï	Uitgevoerd
Noord-Willemskanaal: damwanden plaatsen	In uitvoering
Papiermolentunnel, zienswijze in behandeling.	In behandeling
Deelgebied Zuiderplantsoen (de Verdiepte ligging)	
Omlegging/ingebruikname tijdelijke Zuidbaan N7	Uitgevoerd.
Plaatsing damwand verdiepte ligging	Zomer tot eind 2019
Afronden ontwerp	Gaande
Aanvragen zomerstremming	Gereed
Sloop oude zuidbaan en oude afrit Oosterpoort	Uitgevoerd
Hereweg: gedeeltelijke sloop viaduct	Uitgevoerd
Kempkensberg: afgraven talud	In uitvoering
Waterloolaan: inrichten voor tweerichtingsverkeer	Uitgevoerd
Deelgebied Helpman/Coendersborg	
Inschuiven Helperzoomtunnel	Uitgevoerd
Afbouw tunnel	In uitvoering t/m Q1-2020
Deelgebied Oost (Europaplein tot en met Knooppunt Euvelgunne)	
Bescherming riool in oude Skivijver	Uitgevoerd
Aansluiting A7/Westerbroek: o.a. aanleg van bypasses langs de rotondes en extra rijstroken op de toeleidende wegen.	In uitvoering
Nieuwe aansluiting Stettinweg/Kielerbocht	In voorbereiding, ingepland okt. 2019

Bijlage bij C. Communicatie februari - heden + vooruitblik

In onderstaande communicatiekalender staan de bijeenkomsten en excursies voor omwonenden, belanghebbenden en politiek.
(Aankondigingen van) werkzaamheden en bijbehorende bewonersbrieven staan op de website van Aanpak Ring Zuid:

<https://www.aanpakringzuid.nl/bibliotheek/bewonersbrieven>

2019		
Tijdstip	Aanleiding	Toelichting
5 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. verdiepte ligging	Alle wijkoverleggen
6 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. verdiepte ligging	Informatiebijeenkomst leden gemeenteraad
6 juni	Vorbereiding werkzaamheden	Herewegbuurt
6 juni	Prokkelstagedag i.s.m. De Zijlen	Stagedag voor cliënten van De Zijlen in Paviljoen Ring Zuid
11 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden VDL	Bewoners HL Wicherstraat 1 ^e rij en de Frontier, Winschoterdiephoek en De Linie
12 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden	Bewoners Esperantoflat + erachter
12 juni	Excursie Paviljoen	Nieuwe medewerkers RWS
13 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden	Bewoners Maaslaan/Julianaflat/Lekstraat en gebied erachter.
12 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden	Bewoners Waterloolaan
15 juni	Algemeen	Dag van de Bouw
16 juni	Excursie Paviljoen	Adviesgroep overleg RHDHV
17 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden	Bewoners Meeuwerderbaan + woonschepen Winschoterdiep en gebied erachter
19 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden	Bewoners Van Eedenstraat
19 juni	Excursie Paviljoen	RWS NN
20 juni	Vorbereiding werkzaamheden m.b.t. intrillen damwanden VDL en Noord Willemskanaal	Bewoners De Wijert Noord + Canadalaan +Woonschepen Julianaweg
3 augustus	Publiektribune Helperzoomtunnel	Voor geïnteresseerde bewoners
19 augustus	Informatiebijeenkomst voortgang en planning intrillen damwandplanken	Vertegenwoordigers van de diverse wijkoverleggen
26 augustus	Inloopbijeenkomst voortgang en planning intrillen damwandplanken	Algemeen voor geïnteresseerde bewoners
29 augustus	Excursie Paviljoen	Landelijke bijeenkomst omgevingsmanagers
30 augustus	Excursie Paviljoen	Dynniq
6 september	Excursie Paviljoen	Dutch Boosting Group
6 september	Excursie Paviljoen	Gemeente Groningen
9 september	Excursie Paviljoen	Relaties Oosterhof Holman
18 september	Excursie Paviljoen	Regiobestuur Bouwend Nederland
18 september	Excursie Paviljoen	Businessclub Donar
19 september	Excursie Paviljoen	Lefier